

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

AHMET DURAN v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 37552/06)

KARAR

STRASBOURG

28 Ağustos 2012

İşbu karar AİHS'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

Ahmet Duran v. Türkiye davasında,

10 Temmuz 2012 tarihinde,

Başkan

Françoise Tulkens,

Yargıçlar

Danute Jociene,

Isabelle Berro-Lefevre,

Andras Sajó,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque

Hellen Keller

ve *Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Françoise Elens-Passos'un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi), yapılan gizli müzakereler sonrasında aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (37552/06 no'lu) dava, Türk vatandaşı Ahmet Duran'ın ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM" veya "Mahkeme") 07 Eylül 2006 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir.

2. Başvuran, Van'da görev yapan avukat K. Fırtına tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca, Çaldıran İlçe Jandarma Komutanlığı'nda gözetilirdayken kötü muamele gördüğünü ve ileri sürdüğü iddialara ilişkin yürütülen soruşturmanın etkin olmadığını iddia etmektedir.

4. 11 Mayıs 2009 tarihinde başvuru Hükümet'e tebliğ edilmiştir. Ayrıca, davanın esası ve kabul edilebilirliğine birlikte karar verileceği belirtilmiştir (Madde 29 § 1).

OLAY VE OLGULAR

5. Başvuran 1953 doğumludur ve Van'da ikamet etmektedir.

6. 18 Nisan 2005 tarihinde Çaldıran Sulh Ceza Mahkemesi, başvuranın İran ve Türkiye arasında yasadışı göçmen ticareti faaliyetine karışmış olması şüphesi ile başvuranın *gıyabında* yakalama kararı vermiştir.
7. Başvuranın iddialarına göre, aynı gün saat 17.00'da Jandarma görevlileri kendisini yakalayarak Çaldıran Jandarma Komutanlığı'na götürmüştür. Başvuran burada jandarma komutanı Y.A tarafından dövüldüğünü iddia etmiştir.
8. Ancak Hükümet, başvuranın jandarma komutanlığına 19.35 sularında götürüldüğünü ileri sürmektedir.
9. Başvuran Jandarma Komutanlığı'na götürülür götürülmez, ilçe jandarma komutanı tarafından düzenlenen ve başvuranın gözaltına alınacağını belirten bir yazı uyarınca doktor tarafından muayene edilmiş ve gözaltına alınmasında herhangi bir sakınca olmadığı belirtilmiştir.. Doktor düzenlediği raporunda, başvuranın sağ tibiasında 2 cm'lik bir sıyrık ve kanamadan kaynaklanan yara kabuğu, burnunun sol tarafında morarma ve hassasiyet, sırtının her iki tarafında lezyonlar ve sağ meme ucunun altında hassasiyet tespit edildiğini belirtmiştir.
10. Tıbbi muayenenin ardından başvuran gözaltına alınmıştır. Resmi gözaltı kayıtlarında başvuranın gözaltına alındığı saat 20.00 olarak belirtilmiş ve vücudunda fiziksel şiddet gördüğüne dair bir ize rastlanmadığı ifade edilmiştir.
11. 19 Nisan 2005 tarihinde saat 9.00'da başvuran, temsilcisi ile görüşmüştür. Bu görüşmenin ardından başvuranın temsilcisi, başvuranın Jandarma Komutanlığı'nda kötü muamele gördüğü iddiasına ilişkin olarak Çaldıran Cumhuriyet Savcılığı'na bir dilekçe yazmıştır. Başvuranın yüzünde morluklar gördüğünü ifade etmiş ve başvuranın gözaltında bulunduğu sırada fiziksel şiddet sonucu yaralanıp yaralanmadığının tespit edilmesi amacıyla doktor muayenesinden geçirilmesini talep etmiştir.
12. Saat 10.25'de başvuran, ilçe jandarma komutanının talebi üzerine başka bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Doktor, başvuranın gözaltından salıverilmesi gerektiğini not etmiştir. İkinci doktor raporunda, birinci raporda belirtilen tespitler aynen yer almıştır.

13. Aynı gün başvuran Çaldıran Sulh Ceza Mahkemesine çıkartılmış ve burada başvuranın tutukluluğuna karar verilmiştir.
14. Başvuran Muradiye Cezaevine konulmadan önce saat 19.10'da Muradiye Devlet Hastanesinde doktor muayenesinden geçirilmiştir. Doktor tarafından düzenlenen tıbbi raporda başvuranın sol elmacık kemiğinde 0.5 x0.1 cm boyutlarında hafif şişmiş bir lezyon ve burnunun sağ tarafında 3x4 cm boyutlarında bir lezyon, sol meme ucunun altında 2x3 cm boyutlarında bir lezyon ve sağ tibiasında 2 x 0.2 cm boyutlarında hassasiyet tespit edildiği belirtilmiştir. Doktor söz konusu yaralanmalardan dolayı başvuranın 1 gün iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.
15. 22 Nisan 2005 tarihinde başvuran Çaldıran Cumhuriyet Savcılığı'na bir dilekçe sunmuştur. Dilekçesinde, Çaldıran İlçe Jandarma Komutanlığı'nda dövüldüğünü iddia etmiş ve bu konuda soruşturma açılmasını talep etmiştir.
16. 17 Kasım 2005 tarihinde Cumhuriyet Savcısı başvuranın ifadesini almıştır. Başvuran, Y.A. tarafından dövüldüğünü, kendisine küfür edildiğini ve kafasına silah doğrultularak tehdit edildiğini ileri sürmüştür.
17. 7 Aralık 2005 tarihinde Y.A., Cumhuriyet savcısına, başvuranın gözaltına alınmadan önce doktor muayenesinden geçirildiğini ve yaralı olduğunun tespit edildiğini ifade etmiştir. Y.A. söz konusu yaralanmaların başvuranın tutuklanmasından önce var olduğunun açıkça ortaya konulmuş olmasından dolayı yaralanmalardan kendisinin sorumlu tutulamayacağını belirtmiştir. Y.A. ayrıca başvuran hakkındaki her türlü delilin önceden toplanmış olmasından hareketle, delil toplamak amacıyla başvurana kötü muamelede bulunduğu sonucuna varılmasının mantıksız olacağını da iddia etmiştir.
18. 13 Aralık 2005 tarihinde Çaldıran Cumhuriyet savcısı, Y.A.'nın yargılanmasına yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı, başvuranın gözaltına alınmasından önce ve sonra düzenlenen üç doktor raporuna dayanarak, başvuranın yaralarının Jandarma Komutanlığı'na götürülmeden önce var olduğuna karar vermiştir. Savcı ayrıca başvuranın, tutukluluk haline karar verildiği 19 Nisan 2005 tarihinde Çaldıran Sulh Ceza Mahkemesi huzurunda kötü muamele gördüğüne dair herhangi bir iddiada bulunmadığına işaret etmiştir. Savcı atılı suç kapsamında Y.A.'nın yargılanması için yeterli delil bulunmadığına karar vermiştir.

19. 20 Şubat 2006 tarihinde başvuranın temsilcisi, Çaldıran Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen karara itiraz etmiştir. Olayların gerçekleştiği gün başvuranın gözaltına saat 17.00’da gözaltına alındığını ve doktora götürülünceye kadar geçen sürede Jandarma Komutanlığı’nda dövüldüğünü ileri sürmüştür. Başvuranın gözaltına alınmasından hemen önce ve sonra düzenlenen ve birbirinin aynı olan doktor raporlarının bu duruma işaret ettiğini ve ayrıca başvuranın saat 17.00’da tutuklandığını gören bir tanığın bulunduğunu iddia etmiştir. Başvuranın temsilcisi son olarak Cumhuriyet Savcısının bulgularının aksine, kendisinin başvuranın şikâyetini 19 Nisan 2005 tarihinde ilgili makamlara ilettiğini eklemiştir.

20. 15 Mart 2006 tarihinde Van Ağır Ceza Mahkemesi, Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmanın yeterli olduğu gerekçesiyle, yapılan itirazı reddetmiştir.

21. 23 Temmuz 2009 tarihinde başvuranın temsilcisi, başvuranın 18 Nisan 2005 tarihinde saat 16.30’da tutuklandığına şahit olan, başvuran ile aynı köyde yaşayan iki kişinin ifadelerini Mahkemeye sunmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞMENİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

22. Başvuran Çaldıran İlçe Jandarma Komutanlığı’nda gözaltına alınışının ilk saatlerinde kötü muameleye maruz kaldığından ve bu fiillerin failinin cezasız kaldığından şikayetçi olmuştur. Başvuran, Sözleşme’nin 3. maddesine dayanmaktadır:

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

23. Hükümet başvuranın iddialarına itiraz etmiştir.

A. Davanın kabul edilebilirliği hakkında

24. AİHM, Sözleşme’nin 35. Maddesinin 3(a) paragrafı uyarınca, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmadığını not etmektedir. AİHM ayrıca, hiçbir kabul edilmezlik gerekçesi bulunmadığını belirtmektedir. Dolayısıyla şikayet, kabul edilebilir olarak nitelendirilmelidir.

B. Davanın esası hakkında

1. 3. maddenin esası hakkında

25. Hükümet, kötü muamele iddialarının asgari şiddet seviyesine ulaşmadığı için, Sözleşme'nin 3. maddesi çerçevesinde değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür. Ayrıca, başvuranın gözaltına alınmasından önce ve sonra farklı doktorlar tarafından düzenlenen ve aynı bulguları işaret eden üç ayrı doktor raporu bulunması ve başvuranın, iddia ettiği eylemleri ayrıntılı bir şekilde anlatamamış olması gerekçeleriyle, Hükümet söz konusu muamelenin herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlanamadığını belirtmiştir. Bu bağlamda Hükümet, söz konusu davada, başvuran tutuklanmadan önce, kendisine atılı suça ilişkin olarak yeterli delil bulunduğundan, bu davanın, gözaltında kötü muameleye maruz kalmaya ilişkin diğer davalardan farklı olduğunu ileri sürmüştür.

26. Mahkeme kötü muamele iddialarının uygun delillerle gerekçelendirilmesinin bir zorunluluk olduğunu hatırlatmaktadır. Bu delillerin değerlendirilmesinde Mahkeme “herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde” kanıt standardını benimsediğinin tekrar altını çizmektedir (bkz., *Talat Tepe v. Türkiye*, no. 31247/96, § 48, 21 Aralık 2004). Ancak bu türden bir kanıt, yeterince güçlü, açık ve uygun çıkarımların birlikte var olması ya da benzer aksi ispat edilemeyen kuvvetli ihtimallerin bir arada olması sonucu ortaya çıkabilmektedir (bkz., *Labita v. İtalya*, [GC] no. 26772/95, § 121, AİHM 2000-IV). Davaya konu olaylar tamamen ya da büyük bir kısmı itibarıyla yalnızca yetkililerin bilgisi dahilinde gerçekleştiğinde -gözaltında kendi kontrollerindeki kişiler bağlamında- gözaltı sonrasında gerçekleşen yaralanmalar ile ilgili güçlü bir fiili karine ortaya çıkacaktır (bkz., *mutatis mutandis*, *Maslova ve Nalbandov v. Rusya*, no. 839/02, § 99, 24 Ocak 2008).

27. AİHM, başvuranın Jandarma Komutanlığı'nda gözaltına alınmasından önce ve sonra başvuranın durumunu gösteren doktor raporlarının başvuranın vücudunda çeşitli lezyon ve hassasiyetlerin tespit edildiğini belirtmesine rağmen (bkz., yukarıda, paragraf 9 ve 14), söz konusu yaraların, başvuranın tutuklandığı gün saat 17.00 ile 19.35 arasında maruz kaldığı iddia edilen fiziksel şiddet sonucunda oluşup oluşmadığını dava dosyasına dayanarak saptayamadığını belirtmektedir. Bu bağlamda AİHM, başvuranın ilk olarak aynı gün saat 19.35 de bir doktor tarafından muayene edildiğini kaydetmektedir. Ayrıca Jandarma Komutanlığına tutulan kayıtlara göre, başvuran saat 20.00'da gözaltına alınmıştır. AİHM, başvuranın iddialarına ve aynı köyden iki kişinin ifadelerine rağmen, başvuranın Jandarma Komutanlığında doktor muayenesinden önce gözaltına alındığı sonucuna herhangi bir şüpheye yer vermeden varamadığını ifade etmektedir. Bu doğrultuda, başvuran gözaltına

alınmadan önce düzenlendiği görünen ilk doktor raporu, daha sonra düzenlenen raporlar ile aynı bulgulara işaret etmektedir.

28. Yukarıdakiler ışığında ve başvuranın, iddia ettiği eylemleri ayrıntılı bir şekilde anlatamadığını dikkate alarak AİHM, başvuranın vücudundaki yaralara jandarma komutanı Y.A.’nın sebep olduğu sonucuna varılmasını mümkün görmemektedir (bkz., *mutatis mutandis*, *Assenov ve diğerleri v. Bulgaristan*, 28 Ekim 1998, § 100, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1998 – VIII; ve *Halat v. Türkiye*, no. 23607/08, § 49, 8 Kasım 2011). Bu koşullar altında AİHM, başvuranın Sözleşme’nin 3. maddesine aykırı muameleyle maruz kaldığı hususunun herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde ortaya konmadığı kanaatindedir.

29. Dolayısıyla, Sözleşme’nin 3. maddesinin esas bakımından ihlal edilmediği görüşündedir.

2. 3. maddenin usulü hakkında

30. Hükümet, başvuranın kötü muamele iddialarına ilişkin olarak yerel yetkililer tarafından kapsamlı ve etkili bir soruşturma yürütülmüş olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet, bir hukuk yolunun etkinliğinin, kesin olarak başvuranın lehine bir sonuç sağlamasına bağlı olmadığını (*Vilvarajah ve Diğerleri v. İngiltere*, 30 Ekim 1991, § 122, Seri A no.215) ve ceza sorumluluğunu yerel yetkililerin daha iyi değerlendirebileceğini ifade etmiştir.

31. Mahkeme, Sözleşme’nin 3. maddesinin, kötü muamele iddialarının “savunulabilir” ve “makul bir şüphe ortaya çıkarmaları” halinde, yetkili makamların bu iddialara ilişkin olarak etkili bir resmi soruşturma yürütmelerini gerektirdiğini hatırlatmaktadır. (bkz., özellikle, yukarıda geçen, *Assenov ve Diğerleri*, §§ 101-102).

32. Mevcut davada AİHM, delil yetersizliği nedeniyle, başvuranın iddia ettiği gibi kötü muameleyle maruz kaldığının kanıtlandığını tespit etmemiştir. Ne var ki bu durum daha önceki AİHM davalarında da hükmedildiği gibi, başvuranın 3. madde ile ilgili şikayetinin, devletin soruşturma yürütmedeki pozitif yükümlülüğü kapsamında “savunulabilir” bir iddia olmasının önüne geçmemektedir (bkz., *Böke ve Kandemir v. Türkiye*, no. 71912/01, 26968/02 ve 36397/03, § 54, 10 Mart 2009; ve *Aysu v. Türkiye*, no.44021/07, § 40, 13 Mart 2012). AİHM bu sonuca varırken, başvuran hakkında düzenlenen ve başvuranın vücudunda lezyonlar ve hassasiyet olduğunu gösteren doktor raporlarını dikkate almıştır.

33. AİHM bir soruşturmanın etkililiği ile ilgili asgari standartların, soruşturmanın bağımsız, tarafsız ve kamu denetimine açık olma gerekliliklerini yerine getirmesi ve yetkili makamların

gerekli özen ve ivediliği göstermesi olgularını içerdiğini hatırlatmaktadır (bkz., *diğerleri ile birlikte, Çelik ve İmret v. Türkiye*, no.44093/98, § 55, 26 Ekim 2004; ve *Hürriyet Yılmaz v. Türkiye*, no. 17721/02, § 46, 5 Haziran 2007).

34. Mahkemeye göre, başvuranın kötü muamele iddialarına ilişkin olarak Çaldıran Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma başlatıldığı göz ardı edilemez. Soruşturma süresince Cumhuriyet savcısı, başvuran ve Y.A.’nın ifadelerini almış ve başvuranın gözaltına alınmasından önce ve sonra düzenlenen doktor raporlarını incelemiştir. Ancak mahkeme, kararında Y.A.’nın yargılanmasına yer olmadığına karar vermiş ve Cumhuriyet Savcısı da, ilk iki raporun farklı doktorlar tarafından düzenlenmiş olmasına ancak bire bir aynı ifadeleri içmesine rağmen, doktor raporlarını doğruluklarını sorgulamadan kabul etmiştir.

35. Bu bağlamda AİHM, başvuranın vücudunda tespit edilen yaraların olası sebeplerinin tespit edilebilmesi amacıyla, Cumhuriyet Savcısının, başvuranın temsilcisinin 19 Nisan 2005 tarihli dilekçesinin veya başvuranın 22 Nisan 2005 tarihli dilekçesinin hemen ardından başka bir doktor raporu talep etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak Cumhuriyet Savcısı bu tür bir talepte bulunmamıştır. Bunun yerine Cumhuriyet Savcısı yaralanmaların nasıl ve ne zaman gerçekleşmiş olabileceğine dair hiçbir bilgi içermeyen üç doktor raporuna atıfta bulunmuştur.

36. AİHM, başvuranın temsilcisinin 19 Nisan 2005 tarihinde şikayet başvurusunda bulunmuş olmasına rağmen, Cumhuriyet Savcısının, başvuranın ve Y.A.’nın ifadelerini alana dek geçen yaklaşık yedi aylık süre zarfında, bu şikayete ilişkin olarak herhangi bir adım atmadığına işaret etmektedir. Bu bağlamda AİHM, söz konusu gecikmeyi ve Van Ağır Ceza Mahkemesi’nin başvuranın temsilcisinin belirttiği tanığı dinlememesini (bkz., yukarıda, paragraf 19), yetkili makamların başvuranın kötü muameleye maruz kalma iddiasına ilişkin “özenli ve ivedi” şekilde etkili bir soruşturma yürütmediğini gösteren emareler olarak kabul etmektedir.

37. Bu nedenle, Sözleşme’nin 3. maddesi usul yönünden ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

38. Başvuran, adil tazmin talebinde bulunmamıştır. Dolayısıyla AİHM, başvurana bu çerçevede herhangi bir tutar ödenmesinin gerekmediği görüşündedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK, AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruyu kabul edilebilir olarak *nitelendirir*;
2. Sözleşmenin 3. maddesinin esas bakımından ihlal edilmediğine *karar verir*;
3. Sözleşmenin 3. maddesinin usul bakımından ihlal edildiğine *karar verir*.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş ve AİHM İktüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları uyarınca 28 Ağustos 2012 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Françoise Elens-Passos

Françoise Tulkens

Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Başkan

*Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayri resmi tercümedir.